

Учитывая опыт европейских городов, следует обратить более пристальное внимание на этот аспект культурного роста украинских городов, поскольку, как уже было отмечено, создание бренда и его использование стимулирует развитие бизнеса и технологий, увеличивает поток туристов, студентов и молодых квалифицированных специалистов, привлекает инвесторов и спонсоров, что крайне необходимо Украине в процессе становления ее как независимой, экономически устойчивой и культурной страны.

Более того, внедрение качественного бренда — залог удовлетворенности жителей. Использование логотипа подталкивает власти к развитию городской инфраструктуры, постройке новых культурных и спортивных центров, развитию искусства, что улучшает качество жизни.

Литература

1. Anholt, S. Places: Identity, Image and Reputation [Text] / S. Anholt. — London: Palgrave Macmillan, 2009. — 256 p.
2. Govers, R. Place Branding: Global, Virtual and Physical Identities, Constructed, Imagined and Experienced [Text] / R. Govers, F. M. Go. — London: Palgrave Macmillan, 2009. — 256 p.
3. Маркетинг мест [Электронный ресурс]. — Режим доступа: \www/ URL: http://ru.wikipedia.org/wiki/Маркетинг_мест. — 08.02.2014. — Загл. с экрана.
4. Dinnie, K. City Branding: Theory and Cases [Text] / K. Dinnie. — London: Palgrave Macmillan, 2011. — 256 p.
5. Kotler, Ph. Marketing Places [Text] / Ph. Kotler, D. Haider, I. Rein. — New York: Free Press, 2002. — 400 p.
6. Брендинг города и внутренние инвестиции [Электронный ресурс] / Алан Миддлтон, ПостНаука. — Режим доступа: \www/ URL: http://postnauka.ru/longreads/14835. — 09.02.2014. — Загл. с экрана.
7. Hiebert, P. What's The Point Of City Logos? [Electronic resource] / Paul Hiebert // The New Yorker. — Available at: \www/ URL: http://www.newyorker.com/online/blogs/currency/2014/02/whats-the-point-of-city-logos.html. — 09.02.2014. — The title from the screen
8. Michal, R. CI.CZ 1900-2007 — Firemni styl v České republice [Text] / R. Michal, Z. Alan. — Prague: CI.CZ s.r.o., 2008. — 240 p.
9. Saba Salman. Brand of gold [Electronic resource] / Saba Salman // Society Guardian. — Available at: \www/ URL: http://www.theguardian.com/society/2008/oct/01/city.urban.branding. — 09.02.2014.

10. 10 примеров успешного ребрендинга городов [Электронный ресурс] / Журнал Forbes. FORBESLIFE. — Режим доступа: \www/ URL: http://m.forbes.ru/ article.php?id=188010. — 09.02.2014. — Загл. с экрана.
11. Про логотип Амстердама [Электронный ресурс]. — Режим доступа: \www/ URL: http://blog.shitov.ru/CB9D7D15-B685-34C2-8273-62A41DC1B44A/ — 08.02.2014. — Загл. с экрана.
12. I amsterdam. Глобальный бренд города Амстердам [Электронный ресурс]. — Режим доступа: \www/ URL: http://www.proregion.fr/практика/i-amsterdam-глобальный-бренд-города-амстердам/ — 08.02.2014. — Загл. с экрана.
13. Логотип Одессы [Электронный ресурс]. — Режим доступа: \www/ URL: http://ru.wikipedia.org/wiki/Логотип_Одессы. — 08.02.2014. — Загл. с экрана.

ДОСЛІДЖЕННЯ ТЕХНОЛОГІЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОГО БРЕНДИНГІ

У даній роботі досліджується роль брендинга в іміджу міста та його популярності. Визначено фактори, які необхідно враховувати при розробці бренду. Наведені приклади проведення брендингу іноземних міст та міст України. Показані успішні і невдалі приклади впровадження бренду, наведені результати цього процесу. Розглядаються можливі замовники розробки бренду та їх вплив на кінцевий результат.

Ключові слова: брендинг, логотип, територіальний маркетинг, брендування міст, імідж, інвестиції, інфраструктура, бренд-комунікації.

Фартыгина Вероника Игоревна, кафедра медиасистем і технологій, Харківський національний університет радіоелектроніки, Україна, e-mail: fartygina.veronika@gmail.com.

Вовк Александр Владимирович, кандидат технічних наук, доцент, кафедра медиасистем і технологій, Харківський національний університет радіоелектроніки, Україна, e-mail: rurouni_v@mail.ru.

Фартыгина Вероника Игоревна, кафедра медиасистем і технологій, Харківський національний університет радіоелектроніки, Україна.

Вовк Александр Владимирович, кандидат технічних наук, доцент, кафедра медиасистем і технологій, Харківський національний університет радіоелектроніки, Україна.

Fartygina Veronika, Kharkov National University of Radio Electronics, Ukraine, e-mail: fartygina.veronika@gmail.com.

Vovk Aleksandr, Kharkov National University of Radio Electronics, Ukraine, e-mail: rurouni_v@mail.ru

УДК 336.761.6

Канцір І. А.

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Визначено основні чинники та тенденції розвитку вітчизняної фінансової системи. Обґрунтовано основні напрями реформування регулювання та нагляду на фінансовому ринку України. Зазначено доцільність впровадження мегарегулятора з позиції державного регулювання. Представлено механізм організаційної побудови єдиного регулятора фінансового ринку, що сприятиме стабілізації та покращанню фінансово-економічної ситуації в державі.

Ключові слова: фінансова система, фінансовий ринок, мегарегулятор, пруденційний нагляд, саморегульовані організації.

1. Вступ

Світова економічна криза, не лише спричинила значні збитки державам, корпораціям і населенню, але

й зазначила конкретні фундаментальні проблеми глобальної економічної та фінансової систем. Протиріччя, що накопичувались протягом багатьох років, сьогодні вже не можуть ігноруватись, тобто постала необхідність

перебудови поточної економічної моделі. Основним об'єктом якої вважаємо глобальну фінансову систему та національні фінансові системи.

Україна виявилась однією з найбільш постраждалих від кризи країн. Багато в чому це було обумовлене недоліками в організації та управлінні фінансовою системою країни.

Таким чином можна зробити висновок, що реструктуризація фінансової системи виступає першочерговим завданням, що сприятиме виходу держави з кризи та створить базис для успішного розвитку країни й інтеграції в європейське та світове господарство.

Цим обґрунтовується актуальність проведення даних досліджень.

2. Аналіз літературних даних і постановка проблеми

Фінансова система, явище об'єктивне. Фінансова система повинна бути гнучка, динамічна, саморегульована. Держава повинна знайти оптимальний підхід до реструктуризації, керувати розвитком і забезпечувати стабільність всієї системи. Нині ситуація ускладнюється різким зростанням цін на товари і послуги, видачею заборгованостей населенню, що стало причиною чергової інфляції. Побудова ефективної фінансової системи потребує ґрунтовних наукових досліджень, глибокого аналізу причин і наслідків створення та використання фондів фінансових ресурсів, впливу цих процесів на всі аспекти життя держави.

Сучасний стан функціонування та розвитку фінансової системи перебуває в центрі уваги багатьох науковців і практиків, в тому числі аналітиків Міжнародного валютного фонду, Світового банку та інших міжнародних організацій. У публікаціях та працях [1–5] проводиться моніторинг шляхів фінансової стабілізації за посередництвом державних регуляторів з метою підвищення ефективності фінансової системи.

Метою даного дослідження виступає аналіз чинників і тенденцій розвитку вітчизняної фінансової системи, систематизація теоретико-методологічних аспектів державного регулювання фінансового сектора та обґрунтування напрямів підвищення ефективності державного регулювання фінансового ринку в євроінтеграційних умовах.

Сутність фінансової системи полягає у тому, що вона є тією базовою основою, яка забезпечує діяльність та функціонування економіки країни як в цілому, так

і в окремих її проявах. Ефективна фінансова система є тією рушійною силою, яка рухає життя не тільки країни, але і кожного її жителя. Вона підтримує баланс, який забезпечує динамічний розвиток усіх сфер та ланок господарства країни, а також підтримує виконання соціального захисту на необхідному рівні через діяльність певних інститутів. Це складний і комплексний механізм, що виступає основою економічної системи держави.

Ефективне функціонування фінансової системи неможливе без адекватного державного регулювання, яке здійснюється за такими напрямками: контроль виконання бюджету, управління цільовими фондами, організація і управління діяльністю контрольно-регулюючими органами та інститутами державного регулювання фінансового ринку.

3. Результати досліджень державного регулювання функціонування фінансової системи в умовах євроінтеграції

Система регулювання фінансового сектора України вважається розпорошеною, витратною та малоефективною. Головним її недоліком є те, що вона не відповідає сучасним вимогам, зокрема, не забезпечує дотримання принципу єдності у регулюванні. У той же час, характерною тенденцією сучасного стану фінансового ринку є універсалізація фінансових установ, диверсифікація послуг, що вони надають, зосередження діяльності з надання усього спектру фінансових послуг в рамках багатогалузевих корпорацій і конгломератів. Крім того в Україні відсутні єдині вимоги до інвестиційної діяльності фінансових установ та мають місце різні режими оподаткування однакових за характером фінансових операцій та послуг.

Низька ефективність регулювання у фінансовому секторі багато в чому зумовлена недостатньою співпрацею державних регуляторних органів з професійними учасниками фінансового ринку, їх саморегулювальними організаціями (СРО) та об'єднаннями споживачів фінансових послуг.

За таких обставин перехід до сучасної моделі регулювання вимагає масштабного та досить глибокого реформування чинної України системи регулювання фінансового ринку.

Узагальнення різних структур регулювання та нагляд дозволяє визначити основні види моделей органів регулювання та нагляду та їх варіанти (табл. 1).

Таблиця 1

Види моделей органів регулювання та нагляду [6]

Вид моделі	Варіанти виду моделі	
Дезінтегрована структура фінансового нагляду	Органи регулювання та нагляду за кожним під сектором, за умов здійснення центральним банком регулювання та нагляду за банківським сектором	Органи регулювання та нагляду за кожним під сектором. Центральний банк не здійснює регулювання та нагляд за банківським сектором
Частково інтегрована структура фінансового нагляду	Інтегрований орган регулювання та нагляду за банківським сектором та сектором цінних паперів. Окремий орган регулювання та нагляду за страховим сектором	Інтегрований орган регулювання та нагляду за страховим сектором та сектором цінних паперів. Окремий орган регулювання та нагляду за банківським сектором
Інтегрований наглядовий орган (мегарегулятор)	Єдиний інтегрований наглядовий орган, який відповідає за всі цілі нагляду, за винятком питань, пов'язаних з конкуренцією	Два інтегрованих наглядових органи. Орган в межах центрального банку, який відповідає за регулювання та нагляд за всіма видами фінансових установ. Орган, який відповідає за здійснення діяльності за всіма інституційними типами фінансових установ та правилами гри на фінансових ринках
Регулювання та нагляд здійснює управління монетарної політики		

У світі не існує універсального шаблону щодо структури органу регулювання та нагляду, проте при її розбудові спостерігається загальна тенденція щодо: зменшення кількості відокремлених органів регулювання та нагляду; інтеграції пруденційного нагляду; зменшення ролі центрального банку у пруденційному надгляді за фінансовими установами; приділення більшої уваги ролі центрального банку щодо системної стабільності фінансового сектору; створення об'єднаного органу регулювання поза межами центрального банку [6].

При зміні структури органу регулювання та нагляду потребують вирішення наступні проблеми:

- якою мірою питання, пов'язані з конкуренцією на фінансовому ринку, мають бути у компетенції органу нагляду;
- підтримання ринкової довіри, захист інтересів вкладників або споживачів фінансових послуг;
- зміцнення системної стабільності;
- чітке визначення завдань органу регулювання;
- чіткий розподіл відповідальності за певні аспекти або цілі регулювання. Уникнення протиріч при визначенні декількох цілей;
- врегулювання питання обміну інформацією, координування та підвищення ефективності цього обміну [6].

Розвиток регулювання та нагляду на вітчизняному фінансовому секторі потребує урахування нових підходів та основних складових перебудови регулювання, що зараз відбувається у світі, і які передбачають: уніфікацію процедур регулювання; впровадження нагляду, що базується на ризиках, та стандартизованих процедурах управління ризиками; посилення контролю за власниками та керівниками фінансових установ; концентрація та інтеграція регуляторних функцій, їх зосередження у єдиному державному органі; активізацію участі об'єднаних професійних учасників ринку у вирішенні проблем, що стримують розвиток фінансового ринку, у тому числі, залучення їх ресурсів для фінансування діяльності регуляторних органів; здатність та готовність національних регуляторів до ефективної співпраці з міжнародними фінансовими органами та їх об'єднаннями; посилення боротьби з відмиванням грошей.

Поточна організація фінансової системи України вимагає докорінних змін. Фінансова криза чітко вказала на проблеми фінансової системи України у протистоянні внутрішнім та зовнішнім загрозам.

Причини, що вимагають докорінної перебудови організації фінансової системи України можна умовно розділити на дві групи: внутрішні і зовнішні. До зовнішніх слід віднести світову фінансову кризу та її наслідки, трансформацію світової фінансової системи, поглиблення інтеграції України в світове господарство. До внутрішніх причин слід віднести неефективність системи державного регулювання, політичну реформу, що фактично перерозподілила баланс сил у виконавчій владі.

На думку провідних фінансистів і політиків світу основним об'єктом трансформації фінансової системи розвинених країн стане державне регулювання в цій сфері. На сьогоднішній день відсутні можливості для здійснення єдиної державної політики в сфері фінансів України. Кожен з органів державного регулювання фактично проводить власну політику, характер якої обумовлюється цілями, що їх переслідує суб'єкт впливу.

Все це призводить до фактичного нівелювання ролі державного регулювання, в результаті чого фінансова система України виявляється незахищеною перед внутрішніми і зовнішніми негативними факторами, що призводить до значних втрат. Тому пропонується докорінна перебудова системи державного регулювання фінансової системи України. Необхідна цілісна і комплексна система державного регулювання з єдиним вектором дії.

У світі дана концепція отримала назву «мегарегулятор». Необхідність його впровадження пояснюється провідними вченими і фінансистами тим, що в сучасних ринкових економіках стираються чіткі межі між різними видами фінансових інститутів. Тому відпадає необхідність в існуванні розрізнених спеціалізованих органів нагляду і таким чином виникають всі передумови для створення єдиного регулятора фінансових ринків (так званого мегарегулятора). В рамках угоди Базель II створення мегарегулятора також заохочується. Адаже однією з цілей оновленої угоди є відповідь на нові умови роботи банків, що змінилися під впливом глобалізації, а також забезпечення консолідованого нагляду за фінансовими групами. Головна перевага мегарегулятора полягає в тому, що він може здійснювати моніторинг за всією фінансовою системою країни [7].

Доцільність впровадження мегарегулятора з позиції державного регулювання пояснюється наступними факторами:

- відсутність ефективної кооперації між різними регуляторами;
- висока залежність від урядових чиновників, недостатнє фінансування і брак професійних кадрів;
- можливість прояву синергетичного ефекту і усунення наявних дублюючих функцій;
- можливість економії на масштабах;
- консолідація людського капіталу, яка дозволить підвищити ефективність регулятора в кризових ситуаціях.

Враховуючи інтереси фінансової системи та її учасників, впровадження єдиного органу регулювання також є доцільним, оскільки фінансові інститути (страхові компанії, пенсійні фонди, банки, інвестиційні структури) мають тенденцію до використання схожих фінансових інструментів і піддаються впливу схожих ризиків (концепція фінансового супермаркету). Крім того тенденція до злиття компаній та капіталів призводить до появи крупних фінансових конгломератів, що складаються з різних фінансових структур, а ефективний надгляд за такими організаціями можливий лише за наявності консолідованого підходу [8].

Спробуємо проаналізувати причини створення подібних структур в розвинених країнах, а також особливості організації мегарегулятора в них. Згідно з останніми дослідженнями, в світі більше 40 країн використовують єдиний орган державного регулювання фінансових ринків. До них можна віднести Великобританію, Японію, Данію, Швецію, Ісландію, Корею, Норвегію, Угорщину, Латвію, Естонію тощо [9].

У світі існують різні моделі регулювання фінансових ринків. Так, найбільш передовою вважається модель мегарегулятора британської системи (FSA), в якій по-ступово були об'єднані функції нагляду і контролю за інвестиційними, банківськими, іпотечними і страховими послугами. У Франції банківський надгляд і надгляд над небанківськими фінансовими організаціями розділено

між Банком Франції і спеціально створеним кілька років тому регулятором, який контролює і регулює небанківський сектор фінансового ринку (AMF), в Німеччині модель регулювання нагадує французьку, проте в сферу регулятора потрапляють і банки. Особливістю французького мегарегулятора є участь учасників ринку у формуванні головного органу управління AMF — ради директорів.

Загальний аналіз проблем і тенденцій державного регулювання фінансової системи України показав, що реформування системи державного регулювання фінансової системи є одним з найактуальніших питань. Так, у контексті дискусій щодо створення в Україні єдиного регулятивного органу на базі об'єднання Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку й Державної комісії з регулювання ринку фінансових послуг зазначено, що злиття двох комісій у цілому відповідає європейським тенденціям щодо концентрації контролюючих функцій у єдиній установі та сприяє становленню системи державного нагляду за фінансовими конгломератами. Проте існують суттєві застереження щодо поспішності такої дії: існування ризику втрати кваліфікованих кадрів, зростання невизначеності щодо посилення або послаблення регулювання для ринку, ймовірність погіршення якості регулювання та виникнення хаосу внаслідок різного рівня прозорості й різного ступеня підготовки нормативної бази цих ринків, зменшення значущості страхового ринку та ускладнення вирішення його поточних проблем.

Підхід щодо впровадження мегарегулятора не є досить однозначним з точки зору суспільно-економічного ефекту, має як позитивні так і негативні сторони. Це ж підтверджують і думки експертів, які розділились на прихильників цієї ідеї та її супротивників.

На сьогоднішній день контролюючими та наглядовими органами, залежно від об'єкту регулювання, на ринку фінансових послуг виступають: Національний банк України, Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку (ДКЦПФР), яка регулює переважно ринок цінних паперів, Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг, що наглядає за небанківськими фінансовими установами та здійснює їх регулювання.

Питання переходу України до інституціонального принципу регулювання та, як наслідок, створення мегарегулятора фінансового ринку неодноразово піднімалось експертами та представниками органів державної влади. Складність переходу до такої моделі, а також невизначеність результату даної дії, помножена на неоднозначність даного кроку дає вченим, практикам і державним діячам цікаву тему для наукової дискусії та вироблення практичних нових механізмів державного регулювання ринків фінансових послуг.

З новою силою дискусія щодо створення мегарегулятора на ринку фінансових послуг України розгорнулася восени 2009 р. після заяви в. о. міністра фінансів України І. Уманського про доцільність виведення банківського нагляду з-під юрисдикції НБУ та передачі цих функцій до створеного в майбутньому мегарегулятора. Дану пропозицію підтримав Голова Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг В. Сулов та подав до Верховної Ради України проект Закону України, яким передбачається створення мегарегулятора на основі Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг, Державної комісії з цінних паперів

та фондового ринку та наглядового департаменту Національного банку України. На думку фахівців, створення мегарегулятора здатне створити в Україні потужний центр регулювання ринків фінансових послуг, позбутися конфлікту інтересів всередині Національного банку України та вивести країну на новий рівень державного регулювання ринків.

Світова фінансово-економічна криза стала найбільшим викликом для всіх регуляторів фінансових ринків, оскільки виявила їх слабкість у прогнозуванні та попередженні кризових явищ на фінансових ринках. Тому реформувати органи регулювання прагнуть все більше країн світу.

Очевидно, що на формування мегарегуляторів на потужних і великих фінансових ринках впливала низка факторів як внутрішнього, так і зовнішнього характеру. До внутрішніх факторів слід віднести:

- універсалізацію фінансових інституцій на відкритих і лібералізованих ринках;
- створення фінансових конгломератів, у яких холдингова компанія або консолідований власник володіє кількома фінансовими інституціями, які надають ринку різні за своєю суттю фінансові продукти, що належать до різних секторів фінансового ринку, і провадять перехресні продажі фінансових продуктів. Тобто, йдеться про ситуацію, коли банки пропонують страхові, пенсійні, фондові, інвестиційні продукти, а страхові або дилерсько-брокерські контори — банківські продукти;
- наявна можливість здійснювати сек'юритизацію фінансових продуктів, створювати продукти, подібні до банківських, загальна тенденція до ускладнення продуктів, що надаються фінансовими посередниками на ринку [5];
- входження на фінансовий ринок суб'єктів реального сектору економіки та надання від їх імені продуктів, не притаманних їх основному виду діяльності.

Основною ж зовнішньою причиною, що спонукає до створення мегарегуляторів на фінансових ринках, є глобалізація та її основний наслідок для економік країн світу — швидкий транскордонний перелив капіталу, що своїми масштабами може порушувати рівновагу на ринку та призводити до розбалансування економіки окремо взятої країни.

Світова практика організаційної побудови єдиного регулятора фінансового ринку передбачає створення в його межах різних підрозділів, функціональне призначення яких відповідає попередньому призначенню регуляторів, що увійшли до складу мегарегулятора. Єдина суттєва різниця полягає у тому, що над цими підрозділами існує вищий орган управління, який визначає стратегічні завдання регулювання для кожного сектора і координує їх взаємодію [10].

Саме такий підхід може бути економічно логічним.

Принциповим моментом в діяльності мегарегулятора є його правовий статус та особливості формування керівних органів. Як свідчить світовий досвід, мегарегулятор може бути сформований в якості державного органу, саморегулюючої організації або незалежної компанії. Виходячи з головної мети його створення в Україні, пропонується сформувати його у вигляді державного органу.

Важливим моментом також є участь недержавних організацій в управлінні та діяльності мегарегулятора.

На нашу думку, досвід Франції є досить показовим. Тому пропонується забезпечити участь професійних та інших учасників фінансової системи України при рішенні питань державного регулювання фінансової сфери. Практично це може бути реалізовано шляхом їх участі у керівних органах МФСУ [10].

Ще одне питання, яке має бути обов'язково вирішене — це фінансування діяльності мегарегулятора. Є декілька варіантів: фінансування за рахунок держави, самоокупність, фінансування за рахунок учасників ринку або певне сполучення наведених вище варіантів [11]. На нашу думку, оптимальним є поєднання державного фінансування і самоокупності. З одного боку державне фінансування гарантує певний мінімальний обсяг коштів для функціонування органу, а з іншого елементи самоокупності забезпечать його більш ефективну діяльність.

Одним з ключових питань, яке повинно бути відображено у концепції мегарегулятора є його підзвітність. Мегарегулятор може цілком контролюватись урядом, перед яким і буде звітувати, але в цьому випадку регулятор стане просто виражати волю держави, при цьому ігноруючи думки учасників ринку [12]. В той же час повна підконтрольність мегарегулятора Верховній Раді за умови політичної нестабільності може паралізувати його роботу. Тому пропонується розділити повноваження щодо управління і підзвітності мегарегулятора між Кабінетом Міністрів, Верховною Радою і Президентом України. При чому звітувати мегарегулятор в поточному режимі має Кабінету Міністрів України, а періодично — Верховній Раді України, при чому у випадку визнання останньою діяльності мегарегулятора незадовільною, склад його управління має бути змінений. Крім того в поточному режимі мегарегулятор має періодично публікувати звітність про власну діяльність на офіційному сайті.

4. Висновки

Перспективним варіантом реструктуризації фінансової системи України є створення єдиного регулятора (мегарегулятора), що дозволить уникнути протиріч в системі державного регулювання і контролю в сфері фінансів та створить надійний базис для успішної інтеграції України в світову фінансову систему.

З огляду на це реформування регулювання та нагляду на фінансовому ринку України повинне здійснюватися за чотирма основними напрямками:

- по-перше, шляхом уніфікації норм і правил державного регулювання на фінансовому ринку з поступовою концентрацією регуляторних функцій в одному державному органі;
- по-друге, відокремлення наглядових функцій від регуляторних та впровадження системи пруденційного нагляду в усіх основних сегментах фінансового ринку;
- по-третє, підвищенням ролі саморегулювальних організацій професійних учасників і встановленням їх більш тісного зв'язку регуляторними органами;
- по-четверте, суттєвим поліпшенням фінансування державних регуляторів, у тому числі з ринкових джерел.

Ключові заходи розвитку, що пропонуються нами, є наступні:

1. *Уніфікація державного регулювання та нагляду.* Необхідно в першу чергу уніфікувати регуляторні ви-

моги до інвестиційної діяльності фінансових установ, насамперед у сфері колективного інвестування. При цьому слід виходити з того, що принципової різниці між діяльністю інститутів колективного інвестування (управляючими компаніями, інвестиційними та недержавними пенсійними фондами, а також і страховими компаніями) у галузі розміщення активів (за наявністю певної специфіки залучення фінансових ресурсів) не існує. Водночас вимоги до розміщення акумульованих цими інститутами коштів, що закріплені законодавчо, а також на рівні підзаконних нормативних правових актів, у тому числі відомчих, істотно розрізняються. Для подолання неоднорідності правових норм, що регулюють діяльність інвестиційних інститутів різних форм, найважливішим стратегічним завданням у галузі регулювання фінансового ринку має стати застосування єдиних вимог і стандартів інвестування для всіх форм інститутів колективного інвестування. Для вирішення цієї проблеми слід прийняти відповідні рішення, які мають бути покладені в основу нормативної бази, що встановлюватиме єдині стандарти інвестиційної діяльності відносно різних учасників фінансового ринку, що діють у сфері колективного інвестування з урахуванням специфіки їхньої діяльності.

2. *Концентрація функцій державного регулювання.* У сучасних умовах питання про єдиний центр регулювання фінансового ринку набуває особливої актуальності. Разом з тим, вирішення цього питання має здійснюватися з урахуванням реалій сформованої в Україні системи державного регулювання, зокрема, необхідності перегляду існуючого законодавства та збереження за Національним банком України відповідних повноважень, що безпосередньо впливають із завдань макроекономічного регулювання та здійснення грошово-кредитної політики.

Впровадження мегарегулювання на вітчизняному фінансовому ринку України повинне здійснюватися поетапно, насамперед, шляхом уніфікації вимог і стандартів діяльності на фінансовому ринку, а також створенням відповідних законодавчих передумов для консолідації державних функцій регулювання. Необхідно розпочати уніфікацію вимог щодо інвестиційної діяльності фінансових установ, довірчого управління активами, а також режимів оподаткування для однакових за характером фінансових операцій і послуг. У подальшому варто запровадити уніфіковані підходи до управління ризиками фінансових установ, які здійснюють діяльність на різних сегментах фінансового ринку. Ці підходи слід сформулювати на основі «Базельських принципів», що вже реалізуються в рамках регулювання банківської та страхової діяльності. Ці принципи необхідно поширити і на інших професійних учасників фінансового ринку, зокрема, на компанії з управління активами, страховиків та кредитних спілок, з урахуванням специфіки діяльності таких учасників, їх клієнтів та видів здійснюваних операцій. Мегарегулятор, що буде діяти на фінансовому ринку, має виконувати свої функції як колегіальний орган державної влади зі спеціальним статусом, з особливим порядком призначення та звільнення вищих посадових осіб та гнучкою системою фінансування, що передбачатиме можливість залучення до цієї справи коштів професійних учасників ринку.

3. *Впровадження системи пруденційного нагляду.* З метою забезпечення стійкості та надійності функціонування фінансового ринку як цілісної системи, необ-

хідно підготувати та здійснити організаційно-правові заходи, спрямовані на розвиток пруденційного нагляду за професійними учасниками усіх його сегментів, що дозволить прогнозувати та попереджати як ризики діяльності окремих фінансових установ, так і системні ризики ринку в цілому.

При цьому стосовно окремих учасників фінансового ринку завдання наглядового органу полягатиме в оцінці ризику ліквідності, властивого фінансовій установі, для попередження можливих наслідків неплатоспроможності, а також у зменшенні операційного ризику шляхом впровадження ефективних процедур контролю за проведенням операцій.

Запровадження системи пруденційного нагляду на фінансовому ринку також припускає встановлення ефективних заходів дії (як попереджувальних, так і примусових) наглядового органу на порушників пруденційних норм і стандартів. Ці заходи повинні, з одного боку, примусити учасників ринку дотримуватись пруденційних норм, з іншого, — бути для наглядового органу інструментом впливу на несумлінні компанії.

З цією метою насамперед мають бути вжиті заходи для гармонізації методів і правил нагляду за небанківськими фінансовими установами з вимогами банківського нагляду, що, в цілому, відповідає європейським стандартам. Зокрема, Директива 2004/39/ЄС припускає, що підходи до визначення власних коштів кредитних інститутів, повинні бути базисом для визначення власних коштів всіх інших категорій фінансових інститутів [10].

Необхідно ввести єдині для всіх учасників ринку вимоги до розрахунку власних коштів, що відповідають міжнародним стандартам, а також встановити вимоги про щоденний розрахунок капіталу професійними учасниками фінансового ринку. Також необхідно переглянути вимоги до мінімального розміру власних коштів, поступово підвищуючи їх і в той же час, з огляду на необхідність збереження учасників фінансового ринку з незначним рівнем мінімального капіталу й обмеженою кількістю операцій, які вони здійснюють.

З метою створення системи ризик-орієнтовного пруденційного нагляду на перспективу необхідно буде наблизити вимоги щодо визначення достатності капіталу до міжнародних стандартів. Передбачається розвивати вимоги достатності капіталу, що відбивають ризики, зробивши в цілому підхід до розрахунку достатності власних коштів більш чутливим до ризиків, і сприятливим для зближення регулятивного й економічного капіталу.

Для введення міжнародно прийнятих вимог здійснення розрахунку достатності власних коштів слід доопрацювати систему бухгалтерського обліку професійних учасників ринку цінних паперів та страхових компаній таким чином, щоб вона дозволяла одержувати всі необхідні наглядові дані.

Мають бути запроваджені сучасні методики оцінки ризиків, що базуються на міжнародно прийнятих моделях та активному використанні рейтингових оцінок.

Слід впровадити у регуляторну практику принцип пропорційності здійснення пруденційного нагляду, що полягає в необхідності застосування наглядових вимог до окремих професійних учасників фінансового ринку, виходячи з їхнього розміру, сфери діяльності, характеру проведених операцій, властивих їм ризиків.

Мають бути реалізовані заходи, достатні для переходу всіх учасників ринку на передачу наглядової інформа-

ції і звітності від фінансових установ до державного наглядового органу виключно в електронному вигляді.

Необхідно завершити роботу щодо зближення положень про банкрутство фінансових установ, що працюють на різних сегментах фінансового ринку, включаючи введення тимчасової адміністрації з метою запобігання банкрутства. При цьому діяльність інституту тимчасової адміністрації як наглядовий захід має поширюватися не тільки на банки, але й на КУА, страхові компанії, кредитні спілки, корпоративні інвестиційні фонди, біржі, депозитарії, довірчі товариства та недержавні пенсійні фонди.

Кількісне зростання та якісне ускладнення фінансового ринку зумовлює об'єктивну потребу в розвитку функцій саморегулювання, що означає з одного боку, посилення ролі та участі операторів ринку у його подальшій розбудові, а з іншого боку, необхідність підвищення ефективності взаємодії СРО і державних регуляторних органів влади.

4. *Розвиток саморегулювання.* Підвищення ролі саморегулювання на фінансовому ринку має відбуватися в декількох напрямках. По-перше, окремі повноваження з регулювання, які в даний час закріплені за державним органом виконавчої влади у відповідній галузі фінансового ринку, мають у міру зміцнення саморегулювних організацій передаватися під контролем вказаного органу цим СРО, яких повинно бути не більше однієї на відповідному ринковому сегменті. По-друге, норми і правила, що розроблятимуться СРО, повинні доповнювати і деталізувати норми державного регулювання. По-третє, необхідно стимулювати СРО до встановлення чітких вимог щодо професійної діяльності учасників ринку. Діяльність саморегулювних організацій та професійних об'єднань не повинна дублювати функції регуляторів фінансового ринку. Навпаки, членство в асоціаціях і виконання їх вимог має полегшувати фінансовій установі життя і позбавляти зайвої уваги з боку державного регулятора. Крім того необхідно розвивати та надавати державну підтримку діяльності громадських організацій, що об'єднують споживачів фінансових послуг. Заохочувати та усіляко сприяти діалогу між цими громадськими об'єднаннями та асоціаціями професійних учасників фінансового ринку і регуляторними державними органами щодо законодавчого нормотворення, правостановлення та правозастосування, консолідації зусиль у справі подальшої розбудови вітчизняного фінансового ринку. З цією метою передбачити внесення відповідних змін до Цивільного кодексу України, щодо цих нововведень, зокрема, уточнень статусу саморегулювних організацій професійних учасників та ініціативних об'єднань споживачів фінансових послуг.

Література

1. G20. Declaration of the summit on Financial Markets and the World Economy [Electronic resource]. — Washington: DC, 15 November 2008. — Available at: <http://www.whitehouse.gov/infocus/financialmarkets/>
2. Anderson, Ph. R. D. Public Debt Management in Emerging Market Economies. Policy Research Working Paper [Electronic resource] / Ph. R. D. Anderson, A. Caputo Silva, A. Velandia-Rubiano // The World Bank, Banking and Debt Management Department, Global Capital Markets Development Department, 2010. — Available at: http://treasury.worldbank.org/bdm/pdf/PDMinEM_HasThisTimeBeenDifferent_Anderson.etal.pdf.

3. Governance and Control in Financial Systems: A Resilience Engineering Perspective [Electronic resource] / Sundström Gunilla Deutsche Bank, Germany and Erik Hollnagel, Institute of Public Health, University of Southern Denmark, Denmark. Published: October 2011. — Available at: \www/URL: <http://www.ashgate.com/isbn/9781409429661/>
4. Global financial report [Electronic resource]. — Available at: \www/URL: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/gfsr/2010/0/pdf/text.pdf>
5. The Social Situation in the European Union 2008: New Insights into Social Inclusion [Electronic resource]. — European Communities, 2009. — Available at: \www/URL: http://ec.europa.eu/eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KE-AG-09-001/EN/KE-AG-09-001-EN.PDF
6. Крилова, А. О. Формування фінансової системи України в умовах трансформаційної економіки [Текст] / А. О. Крилова. — Архангельськ: КИРА, 2010. — 111 с.
7. Дідківська, Л. І. Державне регулювання економіки [Текст] / Л. І. Дідківська, Л. С. Головка. — Київ: «Знання-Прес», 2000. — 209 с.
8. Титов, А. В Украине создается единый финансовый мегарегулятор [Электронный ресурс] / А. Титов // Дело. — 2009. — Режим доступа: \www/URL: <http://www.delo.ua>
9. Буркова, А. Шаги к созданию финансового мегарегулятора в России [Текст] / А. Буркова, Ю. Кормош // Рынок ценных бумаг. — 2006. — № 15. — С. 12–17.
10. Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 07.12.2000 р. № 2121-III [Електронний ресурс] / Відомості Верховної Ради України (ВВР). — 2001. — N 5–6. — ст. 30. — Режим доступа: \www/URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>

11. Мегарегулятор фінансового ринку: розвиток ідеї [Текст] / Цінні папери України. — 2007. — № 28(471). — С. 23–25.
12. Офіційний сайт Національного інституту стратегічних досліджень [Електронний ресурс]. — Режим доступа: \www/URL: <http://www.niss.gov.ua>.

ГОСУДАРСТВЕННОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ ФИНАНСОВОЙ СИСТЕМЫ УКРАИНЫ

Определены основные факторы и тенденции развития отечественной финансовой системы. Обоснованы основные направления реформирования, регулирования и надзора на финансовом рынке Украины. Отмечено целесообразность внедрения мегарегулятора с позиции государственного регулирования. Представлен механизм организационного построения единого регулятора финансового рынка, что способствует стабилизации и улучшению финансово-экономической ситуации в государстве.

Ключевые слова: финансовая система, финансовый рынок, мегарегулятор, пруденциальный надзор, саморегулируемые организации.

*Канцир Ирина Анатоліївна, здобувач, кафедра банківської справи, Львівська комерційна академія, Україна,
e-mail: kancir_01@mail.ru.*

Канцир Ирина Анатольевна, соискатель, кафедра банковского дела, Львовская коммерческая академия, Украина.

*Kantsir Irina, Lviv Academy of Commerce, Ukraine,
e-mail: kancir_01@mail.ru*